

do autem altera est naturalis solum habet participative per conformitatem, et subordinationem ad fidem, et tamen dicitur non concurrere principaliter sub propria, et naturali ratione, sed sub lumine superiori, quia sumitur illa præmissa, non propter se tantum, sed ut reducibilis ad superiorem rationem, et regulabilis per lumen fidei, cui subordinatur.

XXIV. Ad confirmationem dicitur, quod illa conclusio procedit ex præmissa naturali evidenti, non sistendo in ipsa evidenti naturali, sed regulando illam per certitudinem, et approbationem fidei, quod est reduci illam evidenti ad superius lumen. Et cum instatur, quod fides non communicat certitudinem, quia non communicat suam rationem, respondetur quod non communicat suam rationem formalem essentialiter, sed participative, quatenus reddit præmissam naturalem regulabilem, et reducibilem ad certitudinem fidei, quatenus ab ea approbatur, et corrigitur, ut dictum est. Unde non subordinatur theologia præmissæ naturali, quatenus naturalis luminis est, sed potius subordinat eam sibi, quatenus sibi ministrat, et altioris luminis certitudinem per approbationem ejus illi participat.

ARTICULUS VII.

Utrum theologia sit una scientia unitate specifica?

I. Loquimur de scientia theologica, et non solum de doctrina, nam in doctrina theologica possunt etiam comprehendi discursus aliqui probabiles, et opinativi circa materias theologicas, quos certum est de se distinctum habitum a scientia theologica generare, quia nec eviden-

tes sunt, nec certi. Unde multo magis distinguitur theologia ab aliis habitibus opinativis circa alias materias, quia et incerti sunt, et doctrinam theologiam non attingunt. Quare opiniones, quæ in aliqua scientia versantur, nunquam constituunt unam rationem formalem cum tali scientia, sed aggregantur illi materialiter. Similiter demonstrationes, si quæ fiunt in progressu hujus scientiæ ex solis, et meris principiis naturalibus, sine subordinatione, et deductione ex revelatis, tales demonstrationes non pertinent ad habitum theologicum, sed ut extraneæ in hac scientia admittuntur. Quare solum loquimur de habitu theologico, prout comprehendit veritates scientificæ, et certo deductas ex principiis revelatis, vel per subordinationem ad illa. Ubi etiam distinguitur theologia a fide, quia fides præbet principia, theologia autem deducit conclusiones ex illa. Et sic distinguitur a fide sicut habitus scientiæ ab habitu principiorum in naturalibus. Nec potest dici, quod habitus fidei extensive est theologia ut Scoto, in III dist. xxxv, attribuit Molina hic, art. II, disput. II, quia rationes formales sunt distinctæ multo magis quam in habitu principiorum, et scientia (in quibus habitus principiorum non dicitur attingere conclusiones scitas extensive) quia fides nititur testimonio dicentis sine discursu, theologia autem respicit veritates per discursum deductas, et virtualiter, seu mediate revelatas.

II. Igitur in præsentem solum inquirimus an theologia nostra acquisita (omittimus enim infusam per se, quæ ex tali specifica infusione distinguitur ab acquisita) habeat rationem formalem specificam ita unam, ut omnes ejus assensus sint ejusdem speciei formaliter, an vero sint diversæ speciei ita, quod non ordi-

nantur sub uno lumine, sed potius diversa lumina aggregentur. Et secundo, dato quod sint omnes unius speciei, quænam sit ratio formalis, quæ istam unitatem præbere possit tamquam ratio formalis specificativa. Et distinguimus rationem formalem sciendi a ratione formali repræsentandi, sive in ipsis conceptibus, sive in speciebus, quibus utitur scientia, repræsentatio enim hæc potest esse multiplex secundum diversitatem rei repræsentatæ, ratio autem assentiendi potest esse una circa plures res repræsentatas, quia pertinet ad iudicium, quod de illis formatur, quod potest procedere, sub eodem lumine, et principiis, circa res entitative diversas, et repræsentatas. Neque in præsentem agimus de unitate scientiæ in ratione qualitatis, et habitus, quod se tenet ex parte subjecti, sed solum de specificatione ejus, ut ex parte objecti desumitur, et de ratione formali attingendi illud.

III. Igitur quantum ad primum est opinio aliquorum, ut patris Molinæ hic, artic. III, disp. III ad finem, Granados, disput. VIII, conel. II, quod in theologia sunt assensus speciei distincti, quando conclusio procedit ex una præmissa naturali, et altera de fide, et quando procedit ex duplici de fide; sed Molina hoc solum admittit ut probabile, Granados absolute. Ex alia parte pater Vazquez, disput. VII, cap. IV, sentit, quod sive conclusiones theologice deducantur ex fide infusa, sive acquisita, sunt ejusdem speciei, quod a fortiori dicendum est, si altera præmissa sit naturaliter evidenter cognita. Fatetur tamen pater Vazquez theologiam non esse unam scientiam, si complectatur partem moralem, sic enim esse diversam speciem. At vero pater Arrubal in hac quæstione, disp. III, absolute sentit theologiam esse unam scientiam, sive

procedat ex altera præmissa naturali, sive non.

IV. Quantum ad secundum videtur opposito modo procedere in hac parte Molina, et Vazquez. Nam iste super articulum tertium disputat, II, docet rationem sub qua formalem theologiæ non esse revelationem ipsam virtualement, seu mediatam, sed ipsam scibilitatem, seu cognoscibilitatem objecti per talem revelationem Vazquez autem disputatione VII citata, cap. III, rejicit distinctionem illam formalis rationis quæ, et sub qua, et docet nullo modo sumi unitatem, et distinctionem scientiæ a scibilitate objecti, cum enim objectum dicatur scibile, quia subest tali scientiæ, si scientia specificaretur a scibilitate, committeretur circulus a scientia ad scibile, et e contra, quod damnat philosophus quinto metaphysicæ, c. XV, ubi docet, quod scientia non refertur ad scibile, ut scibile est, sed scientia terminatur ad ipsam rem, quæ est scibilis. Sumit autem unitatem theologiæ ex eo quod dicit respectum ad unum subjectum, et consequenter a veritate subjecti in esse rei sumit unitatem scientiæ, ut videri potest cap. IV, in initio, et cap. V, in fine. Ad idem tandem inclinatur pater Granados disp. VIII, in fine, dum habitum theologiæ solum dicit esse unum, quia respicit unum subjectum, scilicet Deum.

V. Sententia Divi Thomæ in præsentem quæstione, art. III, sumit unitatem theologiæ ex unitate rationis formalis, quam dicit esse revelationem divinam, virtualement scilicet, quatenus objecta sunt deducibilia ex diviniter revelatis. Circa quam sententiam dubium est de qua ratione formali loquatur, an de ratione formali quæ, sicut est color respectu visus, an de ratione formali sub qua. Nam quod intelligat de ratione formali quæ, videtur convincere exem-

plum a Divo Thoma adductum de colore, et eo convincitur pater Arubal ubi supra, cap. III, ad intelligendum sic Div. Thomam contra Cajetanum. Quod vero intelligendum sit de ratione sub qua videtur ipsa ratione Div. Thomam convinci, quia ponit revelationem pro objecto formali, revelatio autem non est res cognita tamquam ratio quæ, sed tamquam ratio sub qua, quidquid dicat Molina super hunc articulum tertium, disput. II; conclusio enim theologica attingitur sub ratione revelati virtualiter, non ipsa ratio revelationis est quæ attingitur. Hinc orta est varietas inter Thomistas ad explicandum hanc rationem formalem sub qua. Nam quidam explicant illam, quod sit aliqua formalitas, seu lumen intrinsecum ipsi habitui, seu scientiæ, quæ specificatur ab objecto, et tendit ad illud, ut magister Bagnez in præsentis articulo tertio, Alii sumunt istam rationem sub qua, ex ipso medio, quo scientia procedit ad probandum, et manifestandum suas conclusiones, quod medium nihil aliud est, quam ipsæ præmissæ ut dispositæ ad inferendum, sic enim constituitur lumen, non simplex, sed illativum, et scientificum. Ita magister Navarrete hic contrav. V, §. IV et V. Alii ex diversa abstrahibilitate, et immaterialitate objecti sumunt rationem formalem sub qua, quæ etiam immaterialitas invenitur in revelatione virtuali theologiæ. De quo videri potest magister Gonzalez hic, disp. III, circa numerum LX.

VI. Dico primo: Theologia est una scientia secundum speciem infimam, sive procedat ex utraque præmissa de fide, sive altera de fide, altera ex ratione naturali, sive versetur circa speculativa, sive circa moralia. Sumitur ex D. Thoma qui sine ulla distinctione hanc scientiam unam appellat ad quæcumque

objecta se extendat etiam ad naturalia, ut ait ibi solutione ad secundum: cum tamen fateatur aliquando uti principiis ab aliis scientiis acceptis in articulo V, solutione ad secundum. Specialiter, quod sit una, et eadem etiam quando tractat de moralibus constat, quia docet, eandem theologiam esse simul practicam, et speculativam, ut patet in articulo IV. Constat autem, quod de moralibus agit in quantum practica. Et denique videri potest in primo dist. I, q. I, art. II, ubi inquit: « Quod ista scientia unica manens, non multiplicata, diversarum rerum considerationem habet, non tantum in communi, sicut metaphysica, quæ considerat omnia in quantum sunt entia, non descendens ad propriam cognitionem moralium, vel naturalium; ratio enim entis cum sit diversificatio in diversis, non est sufficiens ad specialem rerum cognitionem, ad quarum manifestationem divinum lumen in se unum manens habet efficaciam. »

Fundamentum conclusionis est, quia theologia in omnibus suis veritatibus procedit sub eadem ratione formali, scilicet respiciendo illas ut virtualiter revelatas, sive procedatur ex duabus præmissis de fide, sive ex altera luminis naturalis. Et quidem si procedatur ex duplici de fide constat, quia talis conclusio illata non est immediate de fide tamquam credita, sed per discursum cognoscitur ut illata, ergo non respicit immediate revelatum, sed ex revelatis deductum, quod est virtualiter revelatum. Omnes ergo conclusiones deductæ ex duplici de fide conveniunt in eadem ratione formali cognoscendi scilicet, quia procedunt ex revelatis, et ex vi discursus, et illationis cognoscuntur, non sicut consequentiæ, et illationes illæ, quæ in ipsa Scriptura immediate revelatæ sunt, tales enim veritates etiam im-

mediate creduntur. Quæ vero per nostram industriam discursu deducuntur sub eodem lumine virtualis revelationis attinguntur; licet enim utraque præmissa secundum se sumpta sit de fide, connexio tamen earum inter se non est per fidem cognita, sed naturali discursu, et ex revelatis deducta. Quando vero altera præmissa est lumine naturali cognita, et altera de fide, adhuc non extrahitur a ratione formali virtualis revelati, quia conclusio infertur ex tali præmissa naturali, ut conjuncta, et elevata a præmissa de fide, et ut illi deserviens, ac ministrans, ut præcedenti articulo late probatum est, ergo semper producit assensum ejusdem speciei circa veritates sic deductas, quia non inferuntur ex vi præmissæ naturalis, ut præcise naturalis certitudinis est, sed ut approbatæ a præmissa supernaturali, et de ejus certitudine participat, ergo procedit ut deducens conclusionem ex certitudine revelata, si quidem ex participatione ejus in præmissa naturali, ut ministrante et deserviente superiori scientiæ, procedit conclusio.

VIII. Respondet pater Granados ubi supra, quod illa conclusio ex una tantum de fide illata est virtualiter revelata inadæquate, continetur enim etiam in altero principio naturali. Sed contra, tum quia etiam illa præmissa naturalis est reducibilis ad præmissam supernaturalem, et ab ea participans certitudinem, ergo conclusio illata non continetur in ea, ut absolute naturalis est, sed ut participans de certitudine supernaturalis præmissæ, et ad illam reducibilis, ergo adæquate continetur in lumine virtualis revelationis, quia naturalis præmissa non continet conclusionem ratione naturalis evidentiae præcise, sed ratione participatæ certitudinis a fide; tum etiam, quia si inadæquate illa con-

clusio est revelata, quia pendet ab una præmissa naturali, et altera de fide, ergo non solum diversæ conclusiones in theologia habent diversos specie assensus, sed etiam unica, et eadem conclusio procedet a duplici lumine specie distincto, si quidem dependet a duplici præmissa distincti luminis, quæ non coadunantur in unica ratione formali virtualis revelationis, aut assignetur quæ sit illa ratio formalis, in qua uniuntur, et habebimus intentum. Dicere autem quod una, et indivisibilis conclusio non habet assensum unius speciei in eadem scientia, sed a duplici lumine distincto procedit, omnino falsum est, quia assensus unius conclusionis sub lumine illativo procedit, et illativum lumen necessario coalescit ex duplici præmissa, et tamen in quantum illativum semper est unum, quia ad unam scientiam spectat.

IX. Quod vero etiam ut extenditur ad partem moralem hæc scientia una sit ex eo constat, quia ex eisdem principiis theologia versatur circa moralia, et circa speculativa, cum sit simul speculativa, et practica, ergo omnia illa pertinent ad idem lumen, et scientiam. Consequentia patet, quia lumen scientia sumitur ex unitate principiorum, omnia enim ad quæ ex vi principiorum potest aliqua scientia extendi sub unitate illius luminis continentur. Antecedens probatur, quia theologia procedit ex principiis revelatis in Scriptura, sed constat in Scriptura contineri multa pertinentia ad præcepta moralia, et instructionem nostram. Unde dicitur II ad Timoth. III: *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum justitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.* Ergo independenter a philosophia morali, ex suis

principiis revelatis potest theologia discurrere circa res morales, imo ea quæ philosophi tradunt circa mores per hanc scientiam corriguntur. Pertinet ergo ad principia hujus scientiæ etiam moralia attingere, id est, ad principia revelata in Scriptura, ex quibus theologia formare potest discursus suos. Unde Augustinus, epistola III de theologia loquens dicit: « Hic invenitur physica, quoniam omnes omnium rerum causæ in Deo sunt: hic ethica quoniam vita bona, et honesta non aliunde formatur, quam cum ea, quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt diliguntur. »

X. Dico secundo: Ratio formalis sub qua theologiæ est divina revelatio virtualis. Quando autem D. Thomas probat in articulo III theologiam esse unam scientiam, quia ejus ratio formalis est una, loquitur de ratione formali sub qua. Hoc enim ex articulo VII infra colligitur, ubi dicit: « Quod illud est proprium objectum potentiae, vel habitus sub cujus ratione omnia referuntur ad potentiam, vel habitum, sicut homo, et lapis referuntur ad visum sub ratione colorati, omnia autem in hac scientia attinguntur sub ratione Dei. » Quod utique intelligitur sub ratione Dei revelantis. Sumitur ergo revelatio a D. Thoma pro ratione formali sub qua cum dicit: « Sub cujus ratione attinguntur, etc. » Nec obstat, quod tam in articulo III, quam VII, ponit exemplum in colore, qui non est ratio sub qua respectu visus, sed ratio quæ. Nam Div. Thomas non loquitur de colore, nisi ut lucido, et sic ut includente rationem formalem sub qua visus, quæ est lux, licet hæc etiam habeat rationem formalem quæ, eo quod attingitur ut objectum, cum sit res posita extra potentiam visivam, tamquam aliquid directe visibile.

XI. Duo ergo nobis probanda

sunt. Primum, quod revelatio virtualis sit ipsa ratio formalis sub qua, seu ultimo specificativa theologiæ. Secundo, ostendendum est, quid nomine revelationis virtualis intelligatur, et quid ad illam concurrat, et quid in objecto ponat. Primum constat ex D. Thoma in hac quæstione, articulo III ubi docet: « Quod quia Scriptura considerat aliqua secundum quod sunt divinitus revelata, omnia quæcumque sunt divinitus revelabilia communicant in una ratione formali objecti hujus scientiæ. » Ubi D. Thomas pro Scriptura ponit immediate revelata, quia ea, quæ Scriptura tradit sunt credita de fide; pro scientia autem theologiæ ponit revelabilia, quæ sunt virtualiter, seu in potentia revelata, ergo virtualis revelatio est formalis ratio hujus scientiæ, ut distinguatur a Scriptura, et a reliquis scientiis. Videri etiam potest articulo VII hujus quæstionis, et in I ad Anibalum, distinctione I, quæst. I, art. II, ubi docet subjectum hujus scientiæ esse Deum, ut subest revelationi, seu per viam fidei manifestatur, sed non ut immediate creditus, et revelatus per fidem, sed ut infertur, et scitur ex revelatis, ergo ut virtualiter revelatus. Et ratio est quia hæc scientia per se habet pro principiis ea, quæ formaliter sunt revelata per fidem, ita quod revelatio ipsa est ratio assentiendi principiis hujus scientiæ, sed conclusiones illatæ virtualiter continentur in principiis, ergo revelatio virtualis, id est, contentia virtualis conclusionum in principiis fidei, quæ sunt formaliter revelata est ratio assentiendi conclusionibus, ut illatis ex talibus principiis, neque enim habemus aliud nomen, quod incomplexè significet hanc rationem formalem theologiæ.

XII. Secundum, quod explicandum est, consistit in assignandis

his quæ requiruntur, ut virtualis revelatio sit ratio formalis hujus scientiæ. Communiter autem duplex conditio, seu ratio debet concurrere in constituenda, et assignanda formali ratione alicujus scientiæ. Primum, in quo convenit generaliter cum omni lumine intellectuali, scilicet quod constituatur per immaterialitatem, seu abstrahibilitatem a materia, inde enim sumitur spiritualitas, seu intelligibilitas objecti, et ita abstrahibilitas non est ratio ipsa formalis, sed principium a quo sumitur ratio formalis cognoscibilitatis objecti in linea intelligibili. Secundum, quod constituat illuminationem, seu manifestationem intelligibilem non modo simplici, sed modo illativo, et scibili, quia scientia manifestat deducendo unum ex alio. Et primum constat, quia formalis ratio sub qua objectum cognoscitur est illa ultima formalitas qua objectum manifestatur intelligibiliter, et proportionatur intellectui, ut intelligatur: unumquodque autem redditur intelligibile per hoc, quod modo spirituali illuminatur, et manifestatur, spiritualis autem illuminatio sumitur ab abstractione materiæ, quia spiritualitas immaterialitas est. Ratio ergo formalis, seu forma sub qua aliquid redditur intelligibile, seu proportionatum intellectui, in immaterialitate fundari debet, et ab ea, ut a principio originali, et secundum diversum modum quo materia exiit, seu derelinquitur, vel abstrahitur, sic fit diversum lumen, seu diversa ratio formalis intelligendi. Secundum etiam manifestum est, quia lumen scibile secundum quod scibilitas addit supra simplicem cognitionem, debet esse lumen illativum, et manifestativum veritatum mediante illatione, et consequentia; ergo oportet, quod ratio illa formalis, quæ reddit rem

intelligibilem descendat a principiis ad conclusiones, seu a mediis per quæ infertur, aut cognoscitur conclusio, quia medium constat ex præmissis, seu principiis dispositis ad inferendum: et si ex diversitate medii, seu principii illuminantis sumitur diversa ratio formalis in quantum scibilis illativa. Quare virtualis revelatio utramque hanc rationem includit, sumitur enim ex principiis fidei, quæ sunt luminis supernaturalis, et consequenter maxime spiritualia, et elevata supra intelligibilia naturalia, utpote cum sumantur ex participatione luminis divini. Et per hanc spiritualitatem, seu immaterialitatem sic elevatam discernitur a lumine, et intelligibilitate naturali cujuscumque objecti naturalis. Per hoc autem, quod principia fidei sumuntur, ut illativa conclusionum constituunt rationem formalem theologiæ in ratione luminis scibilis, et virtualis revelationis quatenus illativo modo, et non simplici manifestant ea, quæ continentur virtualiter, et deduci possunt ex revelatis per fidem.

COROLLARIA EX DICTIS.

XIII. Ex quibus colligitur primo, contra Vazquez non esse negandam distinctionem illam rationis quæ, et sub qua, quam ponit Cajetanus, et communiter auctores. Constat enim varias, et diversa res posse ab unica potentia, vel habitu attingi, sive a visu tam diversa visibilia attinguntur a physica, vel metaphysica tam diversa objecta, ergo oportet, quod in illis omnibus concurrat aliqua ratio, quæ diversitatem illam ad unitatem reducat, secundum quam determinato modo, et distincto attingantur res ab una potentia vel cognitione, quam ab alia: ne-

que enim una potentia v. g. visus eo modo cognoscit quo alia v. g. auditus, et ea quæ attingit visus sub eodem modo visibilitatis attingit, aliquid ergo respicit in omnibus objectis ratione cujus illa unico, et determinato modo attingit distincte ab aliis; unitas enim vel distinctio potentiæ proportionem debet habere cum objecto circa quod versatur, et operatur, quia specificè, et essentialiter dependet ab illo. Oportet ergo assignari in objecto habente tantam diversitatem aliquam rationem per quam unitatem aliquam habeat secundum proportionem ad talem potentiam, et illa formalis ratio si attingitur a potentia tamquam res attacta, dicitur ratio formalis quæ. Sed tamen, quia solent plures formalitates concurrere in aliquo objecto, ut proportionando potentiæ, illa formalitas, quæ est ultima, et determinativa cæterarum dicitur ratio formalis sub qua, quia sub ipsa reliquæ ponuntur, et ab ipsa ultimate, et magis determinate sumitur unitas, vel distinctio, sicut in visu omnes colores habent diversam speciem, et tamen omnes attingit visus unico modo, et sub unica ratione, et sic oportet reducere unitatem ejus ad aliquam formalem rationem ultimate determinativam etiam illius formalis rationis, quæ attingitur nempe coloris, et hæc est lux. Et similiter physica attingit res, ut mobiles, et tamen sub ipsa mobilitate plura genera, et species continentur, et idem est in metaphysica, et aliis scientiis, ergo oportet assignare aliquam rationem, quæ ultimate determinet, et ad unitatem reducat omnem istam diversitatem, et hæc est ratio sub qua.

XIV. Secundo, colligitur quod esse scibile, seu cognoscibile dupliciter sumi potest, uno modo denominative, alio modo radicaliter, seu

objective. Denominative, est quædam extrinseca denominatio orta ex scientia, vel potentia cognoscitiva, sicut enim ex ipsa cognitione in actu secundo oritur denominatio cogniti vel visi in objecto, quæ nihil reale, et intrinsecum ponit in illo, sed solum denominationem extrinsecam; ita ex ipsa scientia, vel potentia cognoscitiva, quæ sunt cognitio in actu primo, resultat denominatio scibilis, vel cognoscibilis denominatione extrinseca, unde talis denominatio supponit scientiam, vel potentiam, non constituit si quidem oritur ab illa. Radicaliter autem, seu objective dicitur aliquid visibile, vel cognoscibile ex ipsa intrinseca entitate, quam habet, vel ad ejus instar se habet, ratione cujus fundat aliquam majorem proportionem ad istam potentiam, quam ad illam, ad istam scientiam, quam ad aliam: et hoc modo scibile, vel cognoscibile objectivum præcedit scientiam, vel potentiam tamquam præbens specificativum illius a quo potentia, vel cognitio specificatur, sicque potius dicit potentia ordinem, et habitudinem ad objectum, quam e converso, ut docet philosophus quinto metaph. cap. xv. Unde, qui dicunt rationem formalem in scientiis esse solum ipsam scibilitatem, si intelligat de scibilitate denominativa falso dicunt, quia talis denominatio extrinseca cum resultat ex ipsa potentia, vel scientia jam constituta, non potest illam primo, et per se constituere, seu specificare, sed supponere constitutam. Et in hoc recte currit ratio Vazquez, quia committeretur circulus, si specificatio scientiæ sumeretur a scibili, ut ratione formali, et rursus denominatio scibilis resultaret ab ipsa scientia. Si vero scibile, vel cognoscibile sumatur radicaliter, seu objective, sic non supponit ipsam scientiam tamquam denominatio

extrinseca ab illa desumpta, sed antecedit ipsam scientiam tamquam objectum proportionatum, et coaptatum isti cognitioni potius quam illi, et cum cognitio essentialiter tendat ad objectum sibi proprium, et proportionatum, non repugnat, quod ista proportio, et ratio objectiva præcedat ipsam cognitionem, seu potentiam tamquam proprium, et per se specificativum illius. Et respectu hujus non committitur circulus, quia non desumitur ista proportio, seu scibilitas objectiva ab ipsa potentia, vel scientia, sicut denominatio illa extrinseca cogniti, vel cognoscibilis. Et in hoc deficit sententia patris Vazquez non distinguendo scibile objectivum, et denominativum, et absolute negando non desumi a scibili rationem formalem scientiæ. Nec sufficienter potest sumi unitas, et specificatio scientiæ per ordinem ad unum objectum, vel subjectum principale, de quo tractat, ut ostendimus quæstione xxvii logicæ, tum quia contingit ad unum objectum, seu subjectum principale plures, et diversas scientias concurrere, ut de homine, et de Deo, tamquam de principali agit metaphysica, et theologia, de terra astrologia, et physica. Restat ergo præter unitatem objecti principalis assignare rationes formales distinctivas inter ista; tum etiam, quia contingit objectum principale alicujus esse aliquid genericum, restat ergo assignare, unde sumat specificam unitatem in ratione scibilis.

XV. Colligitur tertio, quod ratio sub qua specificans specificatione formali, et objectiva ex parte objecti accipi debet, non ex parte alicujus luminis intrinsece inventi in ipso habitu scientiæ. Quod est contra sententiam magistri Bagnez ubi supra. Ratio est, quia lumen intrinsecum alicujus scientiæ est lumen

specificatum, non autem formale specificativum, si quidem hoc lumen cum sit lumen habitus, debet desumi per ordinem ab objectum; constat enim omnem actum, et potentiam, et similiter habitum specificari ab objecto, quia essentialiter dependet ab illo, ut cum D. Thoma i p. q. lxxvii, art. iii, communiter docent auctores, et nos probavimus lib. i de anima, qu. ii, sed non specificatur illud lumen habitus ab objecto materialiter sumpto, cum circa idem objectum materiale contingat plures scientias versari, ergo sumitur ab objecto formali, ergo præter lumen illud intrinsecum oportet assignare aliquid ultimate specificativum ex parte objecti, et illud vocamus rationem formalem sub qua specificantem ex parte objecti, id est, ratio sub qua proportionatur objectum ultimate potentiæ, illud autem lumen intrinsecum habitui est ratio formalis specificata. Unde oportet distinguere duplicem hanc rationem sub qua, unam specificativam ex parte objecti, aliam specificatam ex parte habitus. Et quidem ex parte habitus datur aliqua tendentia sub qua agit, et fertur in objectum tamquam formalis ratio intrinseca habitui. Sed quia ista intrinseca ratio habitus dependet ab extrinseca objecti, oportet etiam ex parte objecti ponere rationem formalem, quæ objective proportionetur isti rationi formali habitus, et hæc est ratio formalis sub qua objectiva. Nec potest dici, quod hæc ratio formalis ex parte objecti non est, nisi denominatio aliqua proveniens ex ipso actu intellectus, sicut ex abstractione, quæ est actus intellectus, provenit objectum esse abstractum et ex revelatione, quæ etiam est actus intellectus, redditur objectum revelatum formaliter, vel virtualiter. Sed quod attinet ad revelationem tamen